

EUROPEAN SOCIAL SURVEY

KUTATÁSI INFRASTRUKTÚRA

ÉVES ÖSSZEFOGLALÓ

2021-2022

Tartalom

1	ESS MAGYARORSZÁG ÁTTEKINTÉS	2
2	az ESS tevékenységei 2020-as évben	3
	Az R11 adatfelvétel lebonyolítása, a COVID-19 járvány körülményeihez	3
	Az R11 adatfelvétel előkészítése.....	4
3	A ESS-hez kapcsolódó kiegészítő kutatások SUSTAIN-2 és Push to Web survey	4
	Az ESS SUSTAIN-2 Cronos webpanel	4
	Módszertani kísérletek: ESS Push-to-Web survey-k	5
	Módszertani kísérletek: ESS Cognitive Interviewing	6
	Válaszadás körülményei és azok hatása a válaszokra (NRC online panel)	6
	Ukrajnából érkező menekültekkel kapcsolatos diskurzusok és attitűdök	7
4	ESS a felsőoktatásban.....	7
	Egyetemi előadás sorozat	7
	Gyakornoki program	8
5	ESS magyarországi project-csoportjának disszeminációs tevékenységei	9
	ESS 19th National Coordinators' Forum, Budapest.....	9
	ESS 2022 nemzetközi konferencia	9
	Önálló módszertani panel a 2022-es szociológus konferencián.....	10
	ESS magyar honlap és online interaktív elemző applikációk	10
	ESS Tanács (ESS Hub)	10
	Megjelenés a szakmai és a tágabb közönség előtt	10
6	az ess 2023-as munkaterve	11
7	ESS-hez kapcsolódó, 2020-ban megjelent publikációk.....	11

Az ESS ERIC magyarországi gazdája a Társadalomtudományi Kutatóközpont.

Az ESS csapata:

Messing Vera – kutatásvezető

Ságvári Bence – nemzeti koordinátor

Bodor-Eranus Eliza, Hammer Gergely, Szeitl Blanka, Stefkovics Ádám, Vidra Zsuzsanna

1 ESS MAGYARORSZÁG ÁTTEKINTÉS

Hagyomány és innováció: A European Social Survey-t (ESS) az Európai Bizottság 2001-ben kezdeményezte abból a célból, hogy kétévente nemzetközileg összehasonlítható adatokat nyerhessen az európai társadalmak állapotáról, a lakosság demográfiai jellemzőiről, politikai és közéleti preferenciáinak alakulásáról és a társadalmi attitűdök illetve a cselekvéseket befolyásoló értékek változásairól. Magyarország 2001 óta, vagyis a kezdettől folyamatosan részt vesz az ESS munkájában és az infrastruktúrához kapcsolódóan fontos szerepe van az európai társadalomtudományi kutatások módszertani megújulását támogató kezdeményezésekben.

Módszertani kiválóság: Az ESS kutatások talán legnagyobb erőssége és egyben értéke, hogy az adatfelvétel szigorú és folyamatosan ellenőrzött módszertani szabályainak köszönhetően, jelenleg ez az egyik legmegbízhatóbb módszertani alapokon nyugvó nemzetközi együttműködés. A résztvevő országok a társadalmi mutatókat közösen alakítják ki, mindenhol azonos módszertant követnek, így Európa-szerte összehasonlíthatók a mérési eredmények.

A magyar társadalom hosszú távú trendjeinek kimutatása európai összehasonlításban: A kutatás állandó és változó egységekből áll. A sztenderd, hullámonként *ismétlődő* blokkoknak köszönhetően – ma már két évtizedre visszamenőleg – a népeség főbb társadalmi-gazdasági jellemzőire, politikai, közéleti attitűdjeire, értékpreferenciáira vonatkozó adatsorok állnak a rendelkezésünkre. A hullámonként *változó* kérdés-blokkok ugyanakkor lehetőséget nyújtanak az európai szinten aktuális társadalmi jelenségek, problémák vizsgálatára (úgy mint, a klímaváltozással kapcsolatos vélemények, a demokrácia értelmezése, a migrációval, az idősödéssel, illetve a jóléti állammal kapcsolatos attitűdök vagy éppenséggel a digitális írástudás és készségek). 2021-ben a 10. adatfelvétel készül el (R10).

Közjósággal, széleskörű hasznosulás a társadalomtudományban és a felsőoktatásban: Az ESS tudományos közjósággal, szabadon hozzáférhető minden érdeklődő, kutató, oktató és diák, vagy akár államigazgatási szervezetek számára. Csak hazánkban közel 3500 regisztrált felhasználóval rendelkezik, és háromszázhoz közelít a magyar szerzőségű nemzetközi tudományos publikációk száma. Kiemelendő az ESS széleskörű használata a felsőoktatásban: a regisztrált felhasználók kétharmada egyetemi diák; szinte az összes nagy magyarországi egyetemen használják az ESS-t társadalomtudományi és módszertani képzésben (részletesebben lásd IV. fejezet).

Nemzetközi beágyazottság: Az ESS nagymértékben hozzájárul ahhoz, hogy hazai társadalomtudósok nemzetközi kutatói hálózatokba beágyazódjanak. Az Európai Kutatási Infrastruktúrában közvetlenül részt vevő kutatókon túl az ESS okán több tucat nemzetközi együttműködésben elkészült publikáció bizonyítja, hogy az ESS hatékonyan képes a hazai kutatókat nemzetközi tudományos együttműködésekbe integrálni.

Kutatási határterületek, multidiszciplináris témák: A klasszikus társadalomtudományi alkalmazás (politikatudomány, szociológia) mellett számos orvos- és egészségtudományi, pszichológiai, munka- és gazdaságtudományi, geográfiai, ökológiai valamint, management és innováció kutatás számára nyújt primer empirikus adatforrást.

2 AZ ESS TEVÉKENYSÉGEI 2020-AS ÉVBEN

Az R11 adatfelvétel lebonyolítása, a COVID-19 járvány körülményeihez

A European Social Survey 10. adatfelvételi fordulójában 30 ország vett részt, amely az eddig legmagasabb szám a projekt történetében. Több ország egy-két kutatási hullám kihagyása után „tért vissza” (pl. Olaszország, Szlovákia, Ciprus, Bulgária, Horvátország), illetve új országok is csatlakoztak, elsősorban a nyugat-balkáni régióból (Szerbia, Észak-Macedónia, Montenegró) Az adatfelvétel lebonyolítását alapvetően befolyásolta a COVID járvány, amely a survey kutatásokban korábban ismeretlen helyzet elé állította a teljes kutatási infrastruktúrát. Az eredeti ütemezés szerint az adatfelvétel tervezett időpontja 2020 szeptember és december közötti időszak volt, 2020 tavaszán – érzékelve a helyzet súlyosságát – a résztvevő országok közösen módosították a stratégiát. Ennek eredményeképpen - figyelembe véve többek között a korábbi ESS adatokkal való időbeli összehasonlíthatóságot és az aktuális adatfelvételi terepmunkának az országok közötti minél szorosabb összehangolását, továbbá a bizonytalan helyzethez való rugalmas alkalmazkodás lehetőségét – a CST (Core Scientific Team) a következő fontosabb döntéseket hozta:

1. Az ESS R10 elsődlegesen támogatott kérdezési módszere továbbra is a személyes megkérdezés maradt.
2. A kutatásban résztvevők számára biztosítani kell a videóinterjú lehetőségét (azok számára, akik a kutatásban szeretnének részt venni, de a személyes interjút visszautasítják.)
3. Azok az országok, amelyekben a járványügyi korlátozások miatt a személyes adatfelvétel még kiegészítő videóinterjúk alkalmazásával együtt sem volt megvalósítható, alkalmazhattak postán megküldött hybrid (online és papír alapú kérdőív-et használó) önkitöltős módszert is. Ezek adatait azonban a többi országtól függetlenül publikálja az ESS.
4. A terepmunka befejezésének végső határideje 12 hónappal, azaz 2021 decemberére módosult, annak érdekében, hogy megfelelő idő álljon rendelkezésre az előkészületekhez és az aktuális járványhelyzethez való alkalmazkodáshoz.
5. Az ESS felgyorsítja azokat a módszertani kísérleti kutatásokat, amelyek a kérdezőbiztos alkalmazó, személyes megkeresésen alapuló survey módszereket ki tudja váltani (online panel, hybrid és push-to-web).

Szintén a járványhelyzetre reagálva az ESS R10-ben megjelent egy speciális COVID-modul is. Ez a COVID-19 vakcinákkal, a kormányok válságkezelésével és a vonatkozó összeesküvés-elméletekkel kapcsolatos véleményeket vizsgálja.

Az ESS R10 adatfelvételének előkészítése nem csak a járvány miatti kihívások miatt különbözött az eddigiektől, hanem a járványtól függetlenül jelentős technikai újításoknak is teret adott. Jelenleg az adminisztráció, az országok és az ESS központ (HQ) közötti információcsere, a kérdőív fordítása és minden egyéb terepmunka-előkészítéssel kapcsolatos folyamat már a saját, az ESS által fejlesztett integrált informatikai rendszeren keresztül történik. (ESS Survey

Suite). Mindez sokkal átláthatóbbá teszi a sokrétű, több tucat országot érintő kutatás-tervezési, adatfelvételi és kutatási folyamatokat. Továbbá az ESS Survey Suite része egy központi CAPI (online kérdőíves) rendszer és az FMS (Fieldwork Management System) program, amelynek segítségével közel valós időben követhetők a terepmunkával kapcsolatos statisztikák, lehetővé téve a sokkal pontosabb és gyorsabb minőségellenőrzést.

Magyarország a nehéz körülmények ellenére az elsők között végezte el az adatfelvételt, amely a korábbiakhoz hasonlóan hagyományos, személyes megkeresést alkalmazott. Az adatfelvétel 2021 május-szeptember között a legjobb szakmai ajánlatot tevő TÁRKI Zrt végezte el; az adatok utómunkálatait követően az első körben, 2022 tavaszán 11 másik országgal közösen került publikálásra.

Az R11 adatfelvétel előkészítése

Az R11 adatfelvétel előkészítése 2022 őszén kezdődött meg annak érdekében, hogy 2023 első félévében lebonyolítható legyen az adatfelvétel.

1. Elkészült a végleges kérdőív két független fordító általi fordítása és a fordítások egyeztetése.
2. Az ESS csapata kiírta az adatfelvételi felhívást, amelyre három árajánlat érkezett. Tekintettel a TK jövő évi bizonytalan anyagi helyzetére (jelenleg még nem ismertek az intézményt érintő 2023-as energiaköltségek), a legjobb ajánlattal való szerződéskötést 2023 elejére halasztottuk.
3. Az ESS csapata megkezdte az R11 mintavételi tervének egyeztetését az ESS HQ-val.

3 AZ ESS-HEZ KAPCSOLÓDÓ KIEGÉSZÍTŐ KUTATÁSOK SUSTAIN-2 ÉS PUSH TO WEB SURVEY

Az ESS alaptevékenysége a kétévente végrehajtott adatfelvétel előkészítése, megszervezése, elkészítése és publikálása. Ezen túl azonban számos, elsősorban a survey módszertan tökéletesítését, fejlesztését szolgáló projekt zajlik az ESS keretében. Magyarországon az alábbi öt projekt zajlott a 2021-22-es időszakban:

Az ESS SUSTAIN-2 Cronos webpanel

Az ESS általános célja a survey alapú társadalomtudományi kutatások módszertani megújítása, illetve az ESS köré szerveződő globális kutatási infrastruktúra megteremtése és megerősítése. A projekten belül megvalósuló módszertani innovációk fő célja az egyre kevésbé hatékony és megbízható hagyományos adatfelvételi technikák alternatíváinak kidolgozása és az ezekkel kapcsolatos módszertani kísérletek lebonyolítása. Ennek része az ESS SUSTAIN-2 H2020-as pályázat keretében elnyert kutatás, melynek célja egy webes válaszadói panel kialakítása 12

ESS tagországban. A projekt előkészületei 2020 folyamán zajlottak, a válaszadói paneltagok rekrutálása az ESS 10 adatfelvételi fordulójának kérdőívén történt. A panelben részt venni szándékozók száma azonban annyira alacsony volt, hogy az eredeti pályázatban nem tervezett alternatív rekrutálási lépéseket kellett tenni: először az ESS 10. adatfelvételi fordulójában részt vevőket kerestük fel levélben, ill. telefonon, de ez sem járt sikerrel Végül a H2020-as pályázati donorral egyeztetve 2022 őszén elvégeztünk egy önálló 3000 fős Push-to-Web kutatást, amelyen az R10 kérdőívének egészét kérdeztük le. Ez sokkal sikeresebb rekrutációs számokat eredményezett, mint az eredeti ESS R10 kutatás, ám költségei is nagyon jelentősek voltak. (Lsd. Push-to-Web kutatás fejezet jelen beszámolóban). A fennmaradó költségvetés az eredetileg tervezett 6 panel hullámból 2-t tesz lehetővé. Az elsőre 2022 őszén került sor, a második pedig 2023 első negyedévében zajlik majd. A projekt újdonsága, hogy a paneltagok a részvételért pénzbeli juttatást/incentívát (utalványt) kapnak.

Módszertani kísérletek: ESS Push-to-Web survey-k

A koronavírus járvány az élet minden területén, így az empirikus társadalomkutatások terén is új helyzetet teremtett, hiszen a személyes megkereséseken alapuló kérdezési módszerek hosszú hónapokra ellehetetlenültek. Ebben a helyzetben felgyorsult azoknak a megoldásoknak a keresése, amelyek egyrészt „járványbiztosak”, másrészt kellőképpen innovatívak ahhoz, hogy hosszú távon is alkalmazhatók legyenek, harmadrészt pedig az európai országokban univerzálisan alkalmazhatók. A 2021-22-es időszakban két alkalommal végeztünk véletlen mintavételen alapuló hibrid (online és papír) önkitöltős, úgynevezett ESS Push-to-Web surveyt. Az első 2020 elején három országban (Ausztria, Szerbia és Magyarországon) lebonyolított pilot-kutatás volt, amelynek során az országosan reprezentatív mintát postai úton kerestünk fel és kértük meg az embereket arra, hogy válaszoljanak egy online kérdőív kérdéseire. Azok számára, akik az online kérdőívet nem töltötték ki, nyomtatott formátumban, postai úton is eljuttattuk a kérdőívet. A projekt fő célja annak vizsgálata volt, hogy milyen szerepet játszik a részvételi hajlandóságban a feltétel nélküli ajándékutalvány (incentíva), amelyet előzetesen minden mintába került személy számára kiküldtünk. A kérdőívet sikerrel - akár online akár offline formában - kitöltők számára további (a feltétel nélkülinél nagyobb összegű) utalványt küldtünk ki. A kísérleti projekt egyik fő tanulsága, hogy mindhárom országban az előzetes várakozásokat jóval meghaladó mértékű volt a részvétel. Magyarországon az online kérdőívet az eredeti 1000 fős minta 30%-a, míg a papíralapú kérdőívet további 10% töltötte ki. Így összesen 40%-os részvételi arányt sikerült elérni, ami megközelítette az elmúlt évek személyes megkeresésen alapuló válaszadási arányszámait. E módszer leírását és eredményeit elsőként a Statisztikai Szemlében közzeltük (Szeitl, Messing és Ságvári 2022) és további, nemzetközi publikációk készülnek.

A második PtW surveyt 2022-ben végeztük el a SUSTAIN-2 projekt keretében. Ez már 3000 fős országosan reprezentatív véletlen mintán készült a fentiekkel azonos módszereket alkalmazva (incentíva, megkeresések száma és módja). A válaszadási arány 30% körül alakult, és abból a szempontból is sikeresnek tekinthető az adatfelvétel, hogy egy igen hosszú (az ESS 10. adatfelvételi hullámával azonos hosszúságú, kb. 50-60 perces) kérdőívet ilyen magas arányban

töltöttek ki az válaszadók. Továbbá az online panelbe sikerrel rekrutált résztvevők száma is számottevően magasabb volt az eredeti ESS R10 adatfelvétele során rekrutált paneltagoknál. Az adatok elemzésére 2023 első felében kerül sor és azokból két nemzetközi publikáció elkészítését tervezzük.

Módszertani kísérletek: ESS Cognitive Interviewing

Az ESS minden adatfelvételi forduló kérdőívének rotálódó moduljait kísérleti kutatással, úgynevezett kognitív interjúkkal teszteli, annak érdekében, hogy biztosítsa a nyelvek és kultúrák közötti minél nagyobb átjárhatóságot és homogén kérdés-értelmezést. 2021-ben a magyar ESS csapat bekerült azon országok közé, ahol ezt a tesztelést elvégezhetjük. A kutatás során az ESS R11 adatfordulójának tervezett kérdéseit tettük fel, majd pedig elbeszélgettünk a válaszadóval arról, hogyan értelmezte a kérdést, okozott-e nehézséget annak megválaszolása, alkalmasak-e a válaszkategóriák válaszának kifejezésére. A kutatás célja, hogy a lehető legnagyobb mértékben biztosítsuk a kérdések érthetőségét és összehasonlíthatóságát. A kutatásban 20 interjú készült el, amely hasznos visszajelzéssel szolgált a 11 adatfelvételi hullám véglegesítéséhez.

Válaszadás körülményei és azok hatása a válaszokra (NRC online panel)

Az NRC Kft.-vel együttműködve egy 2000 fős online kérdőíves kutatást végeztünk 2022 június-júliusában. A kutatás célja kettős volt. Első célunk egy módszertani vizsgálat lefolytatása volt. Más, nagy nemzetközi kutatáshoz hasonlóan az ESS hosszú távú célja az önkitöltős adatfelvételi módra való áttérés. Ennek az egyik legnagyobb korlátja a hosszú, egyórás kérdőív. Kutatásunkban egyrészt azt teszteltük, hogy megvalósítható-e egy 40 perces adatfelvétel tisztán online kérdezéssel. A minta egyik fele (1000 fő) véletlenszerűen egy rövidebb, a másik fele (1000 fő) pedig egy hosszabb kérdőívet töltött ki. Ez a kísérleti design lehetővé tette, hogy a kérdőív hossz adatminőségre gyakorolt hatását elkülönítsük. Azt is szeretnénk volna megérteni, hogy az online kérdőíveket milyen körülmények között, a nap mely időszakában, hol, hány ember jelenlétében, illetve milyen eszközön töltik ki a válaszadók, és milyen egyéb online vagy offline tevékenységeket végeznek a kitöltés közben. Azért fontos ezt vizsgálni, mert az önkitöltős módszerek egyik hátránya, hogy kutatóként kevésbé tudjuk ellenőrizni a válaszadást, és a fenti körülmények vagy melléktevékenységek potenciálisan ronthatják az adatminőséget. A kutatásban számos sztenderd ESS kérdést is feltettünk, amelyeket egyrészt az adatminőség ellenőrzéséhez használjuk fel, másrészt összevethetőek a személyesen felvett ESS kutatásunk eredményeivel. A módszertani vizsgálat másik fontos kérdése a válaszmegtágadás, annak okai és a válaszadást motiváló tényezők voltak. A kutatásból jelenleg két nemzetközi publikáció készül.

Ukrajnából érkező menekültekkel kapcsolatos diskurzusok és attitűdök

Az fenti kísérleti kutatás kérdőívét használva kapcsolódóan 2022 júniusában elindítottunk egy komplex projektet, amely menekültekkel kapcsolatos médiatartalmak és attitűdök, illetve médiafogyasztási szokások közötti kapcsolatot vizsgálja. Az NRC által lebonyolított panel survey-felvétele keretében a kérdőív hosszabb változatának kérdései között menekültekkel kapcsolatos attitűd- és médiafogyasztásra vonatkozó kérdéseket tettünk fel. Ezzel párhuzamosan média tartalomelemzést végeztünk a 2022-es ukrán menekülthullám médiareprezentációjának tartalomelemzéséhez. A médiaelemzés az ukrainai háború kitörésének napjától az új államfő első külföldi útja közötti időszakot öleli fel (2022 február 24.- május 17.). A minta összeállításához a SentiOne ([sentione.com](https://www.sentione.com)) social listening cég adatbázisát vettük igénybe. Az adatgyűjtés eredményeként egy 518 cikket tartalmazó korpusz áll rendelkezésünkre. A projektbe négy egyetemi hallgató gyakornokot vontunk be; hárman a minta összeállításában, a kódutasítás kidolgozásában és a kódolásban vettek részt, a negyedik gyakornok pedig a survey attitűd-kérdéseinek feldolgozásában vesz részt. A média tartalom, a média fogyasztás és az attitűdökre vonatkozó adatok háromszögelésével tervezzük kimutatni, hogy hogyan hat a média tartalom a médiafogyasztók menekültekkel kapcsolatos attitűdjeire. Az előzetes elemzések eredményeit a 2022 október 25-én a TK Kisebbségkutató Intézete által szervezett rendezvényen - *Szolidaritás az ukrainai menekültekkel: az azonnali válasz és az elhúzódo válság hatásai Magyarországon* - mutattuk be; a médiatartalom elemzéséről önálló kutatási jelentés készült. A projekt kapcsán két nemzetközi publikációt tervezünk elkészíteni, valamint az egyik gyakornok a mester diplomája elkészítésében használja a kutatás adatait.

4 ESS A FELSŐOKTATÁSBAN

Az ESS felhasználóinak kétharmada a felsőoktatásban tanuló diák, további 10%-a PhD hallgató és oktató. Fontosnak tartjuk, hogy az ESS kutatási infrastruktúrát minél több intézményben megismerjék és használják. E célból igyekeztünk tovább bővíteni kapcsolatainkat a hazai és határon túli egyetemekkel.

Egyetemi előadás sorozat

2020 elején az ESS-t népszerűsítő egyetemi előadás-sorozatot kezdeményeztünk, melynek célja volt, hogy minél szélesebb körben megismertessük az ESS-t és annak kapcsán hozzáférhető, szabadon elemezhető sokrétű társadalomtudományi adatbázist. Az előadás sorozat célcsoportja a különböző egyetemek oktatói és a témára fogékony hallgatói voltak, az ország különböző pontjain, illetve a határon túli magyar lakta területeken. Az előadásokat Messing Vera és Ságvári Bence tartották személyesen vagy online, igény szerint magyar illetve angol nyelven. A kezdetek óta 20 előadást tartottunk az alábbi intézményekben:

- Semmelweis Egyetem – Egészségtudományi Kar – tervezett előadás 2023. februárra
- BCE Széchenyi István Szakkollégium
- BCE International Relations (angolul)
- a Pécsi Tudományegyetem Társadalomtudományi Karon;
- az ELTE Jog- és Politikatudományi Intézetében;
- a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatalban;
- az ELTE Társadalomtudományi Karon;
- a Budapesti Corvinus Egyetem Gazdaság és Közpolitikai Intézetében;
- a Debreceni Egyetem Politikatudomány és Szociológiai Intézetében;
- a Szegedi Tudományegyetem Szociológia Tanszékén;
- a Károli Gáspár Református Egyetem Társadalom- és Kommunikációtudományi Intézetében;
- a Bábes-Bolyai Tudományegyetem Szociológia és Szociálismunkás-képző Karán;
- Sapienta Egyetem, Csíkszereda,
- a nagyváradi Partiumi Keresztény Egyetemen.

Az előadások pozitív visszajelzéseiből ítélve, jelentős érdeklődés mutatkozik az ESS felhasználása iránt, mind az oktatók, mind pedig a hallgatók részéről. Az előadássorozat hatása az ESS felhasználó statisztikáiban és érződik: 2020 óta jelentősen megnőtt az ESS-re regisztrált felhasználók száma, különösképp az egyetemi diákok körében (20%-os bővülés).

Gyakornoki program

A TK ESS csaptának fontos célja, hogy egyetemi tanulmányaikat végző, kiváló diákokat gyakornokként foglalkoztasson és számukra érdemi és érdekes feladatokat biztosítson. A gyakornoki pozíciók száma minden évben az elérhető források függvénye. Minden alkalommal nyílt felhívásban hirdetjük meg a gyakornoki pozíciókat és legnagyobb örömünkre igen nagy az érdeklődés: 2021-ben két helyre 8 pályázat, 2022-ben 2 helyre 20 pályázat érkezett (végül 3 gyakornok alkalmazására volt mód). A 2021-22-es évben hat gyakornok vett részt az ESS-hez kapcsolódó munkában:

- Kiss Júlia (ELTE TÁTK) , aki az ESS nemzetközi konferenciájának szervezésében játszott aktív szerepet;
- Varga Tamás (Pázmány Péter KE ill. ELTE TáTK), aki az R9 Justice and Fairness kérdésblokkjának kérdéseit elemzésében vett részt ill. adminisztratív támogatást nyújtott;
- Oláh Adél (BME, ill. BCE Széchenyi Szakkollégium) aki az „Ukrajnából érkező menekültekkel kapcsolatos médiadiskurzusok” kutatásban vett részt;
- Miskoczi Bernadette (PPKE és a CEU hallgatója), aki az „Ukrajnából érkező menekültekkel kapcsolatos médiadiskurzusok” kutatásban vett részt;
- Raptis András (BCE Nemzetközi Gazd., Széchenyi I. Szakkollégium), aki az „Ukrajnából érkező menekültekkel kapcsolatos médiadiskurzusok” kutatásban vett részt.
- Zách Boglárka (ELTE PPKE), aki a menekültekkel kapcsolatos attitűd-vizsgálat adatainak elemzésében vesz részt.

5 ESS MAGYARORSZÁGI PROJECT-CSOPORTJÁNAK DISSZEMINÁCIÓS TEVÉKENYSÉGEI

Az ESS-nek közel 200 ezer felhasználója van világszerte; 69%-uk diák, 6% PhD hallgató és 16%-uk kutató illetve egyetemi oktató. Hazánkban folyamatosan növekszik a felhasználók száma, 2022 közel 3500 használó regisztrált az ESS honlapján (2335 diák, 508 kutató és egyetemi oktató és 304 PhD hallgató). A 2020-as felhasználói adatokkal összehasonlítva dinamikus növekedést tapasztalható, különösen a diák felhasználók körében (400 fős, 20%-os növekedés két év alatt). Ez talán nem független a ESS egyetemi roadshow előadás sorozattól, amely kimondottan ezt a közönséget célozta. A TK ESS számára kiemelt jelentőséggel bír a kutatási infrastruktúra minél szélesebb körű használata, az adatokból készült elemzések gazdag publikációja. Ezt a célt több párhuzamos tevékenységgel igyekszünk támogatni.

ESS 19th National Coordinators' Forum, Budapest

2022 július 4-6-a között az ESS ERIC Budapesten tartotta a COVID-19 járvány 2 éve után az első személyes national coordinator (NC) fórumát. Ezt az eseményt a ERIC HQ szervezte, de a magyar kutatói csapat megtisztelő elismeréseként értékeljük, hogy erre Budapesten kerülhetett sor. Az eseményt Dr. Szabó István, az NKFIH elnökhelyettese és Rory Fitzgerald, az ESS ERIC főigazgatója nyitotta meg. Az eseménynek 88 résztvevője volt 35 országból. Az eseményen a 10. adatfelvételi forduló kihívásairól, a 11. adatfelvételi forduló előkészítéséről, valamint a hosszabb távú stratégiákról tanácskozott az ESS ERIC .

ESS 2022 nemzetközi konferencia

2022 július 7-én [nemzetközi konferenciát](#) tartottunk a TK-ban, a járványügyi helyzetre tekintettel hibrid, személyes illetve online formában. A konferenciát, melynek címe „European societies in times of turmoil” Rory Fitzgerald, az ESS ERIC főigazgatója, nyitotta meg. Tizenhárom országból 33 előadó négy tematikus szekcióban prezentálta az ESS adatain végzett kutatási eredményeit. A konferencián többek között az ESS ERIC vezetői és számos szakmai tanácsadója vett részt. A konferencia részletes programja elérhető [itt](#).

Önálló módszertani panel a 2022-es szociológus konferencián

2022 június 2-3-én a Társadalomtudományi Kutatóközpontban, „Kit érdekel még a szociológia? Avagy lehet-e korunk válságaira szociológia nélkül válaszolni?” című konferencián önálló Mérés és módszertan szekciót szerveztünk, amelyben az ESS kapcsán készülő módszertani kutatásokat is bemutattuk.

ESS magyar honlap és online interaktív elemző applikációk

A magyar ESS-nek a TK honlapjába ágyazottan önálló honlapja van: <https://ess.tk.hu/>

Ezen a honlapon mutatjuk be az ESS keretén belül futó kutatási projektjeinket, közöljük a legfrissebb híreket, publikációkat, felhívásokat, hozzáférhetővé tesszük az adatbázisokat. Két online adatelemző applikációt is fejlesztettünk, melyek szintén a honlapon érhetőek el.

ESS Tanács (ESS Hub)

Az ESS Tanács a Társadalomtudományi Központban az ESS infrastruktúrát használó kutatók tudományos fóruma. 2020-ban három találkozót tartottunk, amelyen az ESS tevékenységeit és az ESS-hez kapcsolódó tudományos igényű elemzéseket tárgyaltunk meg.

Megjelenés a szakmai és a tágabb közönség előtt

1. Az ESS 2021-ben megkapta a TOP50 Hazai Kutatási Infrastruktúra díját az NKFIH-tól. A díjat 2021 december 16-án vehettük át Pécsi Tudományegyetemen megtartott ünnepélyes díjátadón.
2. Az ESS magyarországi csapata számára fontos, hogy a survey kutatások módszertanának egyik zászlóshajója legyen. Ennek érdekében szakmai folyamatos szakmai diskurzusban állunk a hazai survey kutatásokat végző műhelyekkel. 2022 március 24-én [kerekasztal beszélgetést](#) szerveztünk a „Survey kutatások jelene és jövője” címmel a Társadalomtudományi Központban a nagyobb közvéleménykutatók részvételével.
3. Az ESS adatai alapján készült elemzések némelyike a tágabb közönség számára is érdeklődésre tartott számot. A teljesség igénye nélkül ismertetünk néhány olyan témát, amelyeket a magyar és nemzetközi sajtó többek között az ESS adatok alapján (ill. azokból készült elemzéseket idézve) tárgyalt. A G7 munkatársa (az ESS kutatóinak segítségével) 2022-23-ban cikksorozatban dolgozta fel az 10. adatfelvételi forduló néhány témáját: EU támogatottsága; [klímaváltozással kapcsolatos vélemények és attitűdök](#), [jövedelmi egyenlőtlenségek](#), [munka és magánélet elválasztása](#), [vallásosság](#) Magyarországon. Rendszeresen használja az ESS adatait a Telex.hu, index.hu és a Qubit.hu portál is: [demokráciával kapcsolatos vélemények és attitűdök](#), [társadalmi és politikai polarizáció hazánkban és Európában](#), [társadalmi kapcsolatokkal](#), kisebbségekkel kapcsolatos témák kapcsán.

6 2023-AS MUNKATERVE

- Az ESS 11. adatfelvételi hullámának lebonyolítása (határidő: december 30.) és az ellenőrzött magyar adatfájl átadása az ESS központnak.
- A SUSTAIN-2 H2020 projekt keretében zajló CRONOS Web-panel 2 adatfelvételi hullámának elvégzése 2023 első negyedében.
- Az ESS National Coordinators' Forumon történő részvétel (évi 2x online és 1x személyes).
- Az ESS adataihoz és témájához kapcsolódó nemzetközi konferencia szervezése a Társadalomtudományi Kutatóközpontban (2023 ősz).
- További H2020-as pályázat(ok) beadása
- ESS projekt-tájékoztató és felsőoktatási digitális tananyag fejlesztése.
- Az egyetemi előadás sorozat folytatása.
- [ESS TK honlapjának](#) folyamatos fejlesztése.
- Az ESS Hub – survey módszertani innovációs központ működtetése a TK keretein belül, PhD hallgatók bevonásával.
- A folyamatosan zajló módszertani kutatások elemzése és publikálása
- A gyakornoki program folytatása.
-

„European societies in times of turmoil” - ESS nemzetközi konferencia

7 ESS-HEZ KAPCSOLÓDÓ, 2021-22-BEN MEGJELENT PUBLIKÁCIÓK

Az ESS sikerességének egyik legfontosabb mérőszáma az ESS adatokat használó tudományos publikációk száma és minősége. Az TK ESS csapatának nincs tudomása minden publikációról, hiszen jelentési kötelezettsége nincs a szerzőknek; ezért csupán az általunk végzett keresés eredményeit tudjuk említeni. A valós számok minden bizonnyal magasabbak.

2021-22-ben összesen 44 publikációt azonosítottunk, amelyek ESS adatokat használó magyar szerzők jegyeznek. Ezek zöme nemzetközileg jegyzett, impakt faktoros folyóiratokban, vagy nagy könyvkiadók kiadásában jelentek meg. Tematikusan és diszciplinárisan rendkívül sokszínű a publikációs lista.

A 2021-22 során megjelent publikációkat a teljesség igénye nélkül az alábbiakban soroljuk fel.

1. Antal, Z. L., & Koltay, E. (2022). A természetes gyógymódok szerepe az egészségügyi ellátásban: korlátok és lehetőségek az ellátás sérülékenységének csökkentésére. *EGÉSZSÉGTUDOMÁNY: A MAGYAR HIGIÉNIKUSOK TÁRSASÁGA TUDOMÁNYOS ÉS TOVÁBBKÉPZŐ FOLYÓIRATA*, 66 (1). pp. 29-49. ISSN 0013-2268 <https://doi.org/10.29179/EgTud.2022.1.29-49>
2. Balatoni, Monika. "Andrea SZABÓ, Dániel OROSS, Viktor PAPHÁZI, Zsanett POKORNYI, Annamária SEBESTYÉN A magyar társadalom politikai értékei, identitásmintázatai, 2020 [Political Values, Identity Patterns of Hungarian Society, 2020]." *Central European Papers*9, no. 1 (2021): 101-103.
3. Bene, M. (2020). Does context matter? A cross-country investigation of the effects of the media context on external and internal political efficacy. *International Journal of Comparative Sociology*, 61(4), 264–286. <https://doi.org/10.1177/0020715220930065>
4. Billari, Francesco C., Luca Badolato, Gunhild Hagestad, Aart C. Liefbroer, Richard A. Settersten Jr, Zsolt Spéder, and Jan Van Bavel. "The Timing of Life: Topline results from Round 9 of the European Social Survey." *ESS Topline Results Series* 11 (2021)
5. Bíró-Nagy, A. (2022). Orbán's political jackpot: migration and the Hungarian electorate, *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 48:2, 405-424, <https://doi.org/10.1080/1369183X.2020.1853905>
6. Boda, Z., Tóth, M., Hollán, M., & Bartha, A. (2022). Two Decades of Penal Populism – The Case of Hungary. *Review of Central and East European Law*, 47(1), 115-138. <https://doi.org/10.1163/15730352-bja10060>
7. Bodor, Á., & Hegedüs, M. (2022). Az általánosított bizalom kérdőíves mérésének egyes megbízhatósági és érvényességi kérdései a magyarországi adatfelvételek tükrében. *Metszetek Társadalomtudományi folyóirat (Cross-Sections Social Science Journal)*, 11(2), 5–22. <https://doi.org/10.18392/metsz/2022/2/1>
8. Bodor, Á., Grünhut, Z. & Erdős, K. (2022). A Pécsi Tudományegyetem regionális fejlesztési szerepvállalásának lehetősége a tudományos munkatársak egyéni értékhierarchiáinak fényében. *Vezetéstudomány - Budapest Management Review*, 53 (4). pp. 28-40. DOI 10.14267/VEZTUD.2022.04.03
9. Erát, Dávid. "Educational assortative mating and the decline of hypergamy in 27 European countries." *Demographic Research* 44 (2021): 157-188.
10. Grajczjár, István, Zsófia Nagy, and Antal Örkény. "Types of Solidarity in a Hybrid Regime: The Hungarian Case." *Government and Opposition* (2021): 1-20.
11. Gugushvili, Dimitri, Laura Ravazzini, Michael Ochsner, Martin Lukac, Orsolya Lelkes, Marcel Fink, Peter Grand, and Wim van Oorschot. "Welfare solidarities in the age of mass migration: evidence from European Social Survey 2016." *Acta Politica* 56, no. 2 (2021): 351-375
12. Hadarics, Márton. "The palliative function of climate change denial is stronger in more exposed countries." *Ecopsychology* 13, no. 1 (2021): 48-54.

13. Hámori, Á. (2022). Well-being and Christianity - Relationship between Contemporary European Religiosity and Subjective Well-Being [védés előtt]. Doktori (PhD) értekezés, Budapesti Corvinus Egyetem, Szociológia és Kommunikációtudomány Doktori Iskola.
14. Huszár Á. & Berger V. (2022). The new Hungarian middle class? *International Journal of Sociology*, 52:5, 370-396, <https://doi.org/10.1080/00207659.2022.2064093>
15. Huszár, Á., Balogh, K. & Győri, Á. (2022). Educational mobility at the top and the bottom of the social structure in Hungary. *Intersections. East European Journal of Society and Politics*. 8, 2 (Jul. 2022), 138-155. <https://doi.org/10.17356/ieejsp.v8i2.858>
16. Huszár, Ákos, and Katalin Füzér. "Improving Living Conditions, Deepening Class Divisions: Hungarian Class Structure in International Comparison, 2002-2018." *East European Politics and Societies* (2021): 08883254211060872
17. Körösnéyi, A., Patkós, V., Plesz, B., & Susánszky, P. (2022). The potentials of heresthetic and rhetoric in an open framing situation: theory and evidence from a survey experiment. *European Political Science Review*, 14(1), 94-114. <https://doi.org/10.1017/S1755773921000321>
18. Lukács, Andrea. "Mental well-being of university students in social isolation." *European Journal of Health Psychology* (2021).
19. Medgyesi, M. & Tóth, I.G. (2022). Inequality and Welfare. In: Mátyás, L. (eds) *Emerging European Economies after the Pandemic. Contributions to Economics*. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-93963-2_12
20. Messing, V., Ságvári, B. & Szeitl, B. (2022). Webre terelés a személyes lekérdezés alternatívája? : Egy „push-to-web” hibrid survey tapasztalatai. *STATISZTIKAI SZEMLE*, 100 (3). pp. 213-233. ISSN 0039-0690
21. Messing, Vera, and Bence Ságvári. "Are anti-immigrant attitudes the Holy Grail of populists? A comparative analysis of attitudes towards immigrants, values, and political populism in Europe." *Intersections. East European Journal of Society and Politics* 7, no. 2 (2021): 100-127.
22. Nyúl, B., Hadarics M., Ciordas P., & Kende, A. (2022). *Meta-analytical and secondary data analysis evidence on the connection of intergroup contact and antiGypsyism in Europe*. Available at: <https://polrom.eu/wp-content/uploads/2022/10/d3.2meta-analysis-report-2.pdf>
23. Oross, Daniel, and Paul Tap. "Moving online: political parties and the internal use of digital tools in Hungary." *European Societies* (2021): 1-25.
24. Papp, Z. (2022). Environmental attitudes, environmental problems and party choice. A large-N comparative study. *Political Geography* 97, 102652. <https://doi.org/10.1016/j.polgeo.2022.102652>
25. Papp, Z. (2022). The Indirect Effect of Electoral Rules on Citizens' Satisfaction with Democracy: A Comparative Study. *Swiss Political Science Review*, 28(1), 1-20.
26. Papp, Zsófia. "The Indirect Effect of Electoral Rules on Citizens' Satisfaction with Democracy: A Comparative Study." *Swiss Political Science Review*(2021)
27. Patkós, V. (2022). Measuring partisan polarization with partisan differences in satisfaction with the government: the introduction of a new comparative approach. *Quality & Quantity*. <https://doi.org/10.1007/s11135-022-01350-8>
28. Patkós, Veronika, and András Szántó. "Does sophistication increase partisan bias? Evidence from a cross-national analysis." *European Politics and Society* 22, no. 3 (2021): 359-373
29. Patkós, Veronika. "Does partisan polarisation predict economic growth? Evidence from 27 European countries." *Contemporary Politics* (2021): 1-22.
30. Pellandini-Simányi, Léna, and Adam Banai. "Reluctant financialisation: Financialisation without financialised subjectivities in Hungary and the United States." *Environment and Planning A: Economy and Space* 53, no. 4 (2021): 785-808.
31. Pepinsky, T., Reiff, Á., & Szabo, K. (2022). The Ukrainian Refugee Crisis and the Politics of Public Opinion: Evidence from Hungary.
32. Radó, Péter. "The institutional conditions of adapting to future challenges in the Hungarian education system." *CEU Center for Policy Studies, Working Paper Series* 1 (2021).
33. Rosta, Miklós, and László Tóth. "Is there a demand for autocracies in Europe? Comparing the attitudes of Hungarian and Italian university students toward liberal democratic values inspired by János Kornai." *Public Choice* 187, no. 1 (2021): 217-233

34. SÁGVÁRI, Bence, and Vera Messing. "Social perceptions and their changes about life course and timing of life events in Europe" *Individual & Society/Clovek a Spolocnost* 24, no. 4 (2021)
35. SÁGVÁRI, Bence és Messing Vera. Mi less veled, empirikus társadalomtudomány? Socio.hu Társadalomtudományi Szemle.10 (2) 157.
36. SÁGVÁRI, B. (2022) The double-edged sword of trust in the pandemic. In: Takáts, Előd; Nagy-Mohácsi, Piroska (eds.) *Emerging Europe's chronic distrust: Lessons from the region's COVID puzzle*, Budapest, Magyarország : Corvinus University of Budapest (2022) 148 p. pp. 91-110., 20 p.
37. Sam Nariman, Hadi, Lan Anh Nguyen Luu, and Márton Hadarics. "Exploring inclusiveness towards immigrants as related to basic values: A network approach." *PLoS one* 16, no. 12 (2021): e0260624.
38. Susánszky, P., Somogyi, R., & Tóth, G. (2022). Political inequality in participation index - a gini-based measure of inequalities in political participation. *Rationality and Society*, <https://doi.org/10.1177/10434631221143614>
39. Szabó, A., & Gerő, M. (2022). A magyar társadalom törésvonalai és politikai integrációjának dimenziói a COVID-19 árnyékában: A magyar társadalom politikai gondolkodásmódja, politikai preferenciája és részvétele 2021 őszén. Társadalomtudományi Kutatóközpont, Budapest.
40. Szabó, Zsolt Péter, and Jan-Erik Lönnqvist. "Who's in power matters: System justification and system derogation in Hungary between 2002 and 2018." *International Journal of Psychology* 56, no. 5 (2021): 679-687
41. Szebeni, Zea, Jan-Erik Lönnqvist, and Inga Jasinskaja-Lahti. "Social Psychological Predictors of Belief in Fake News in the Run-Up to the 2019 Hungarian Elections: The Importance of Conspiracy Mentality Supports the Notion of Ideological Symmetry in Fake News Belief." *Frontiers in psychology* (2021).
42. Szeidl, Blanka, and István György Tóth. "Revisiting the ESS R8 sample a year after—Lessons from a re-contact survey to test patterns of unit non-response in Hungary." *Survey Methods: Insights from the Field (SMIF)* (2021)
43. Szilágyi, István H., László Kelemen, and Sam Gilchrist Hall. *Changing Legal and Civic Culture in an Illiberal Democracy: A Social Psychological Survey of the Hungarian Legal System*. Routledge, 2021.
44. Vincze, Hanna Orsolya, Andreea Alina Mogoș, and Radu Mihai Meza. "Disparaging 'the Assisted': Shaming and Blaming Social Welfare Recipients in Romania and Hungary." In *Mediated Shame of Class and Poverty Across Europe*, pp. 143-162. Palgrave Macmillan, Cham, 2021.